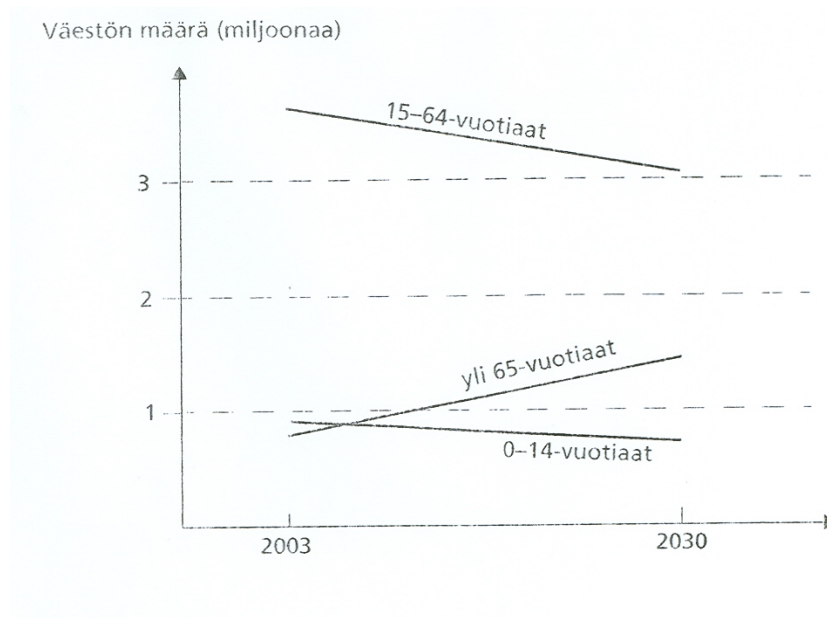

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativimmat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

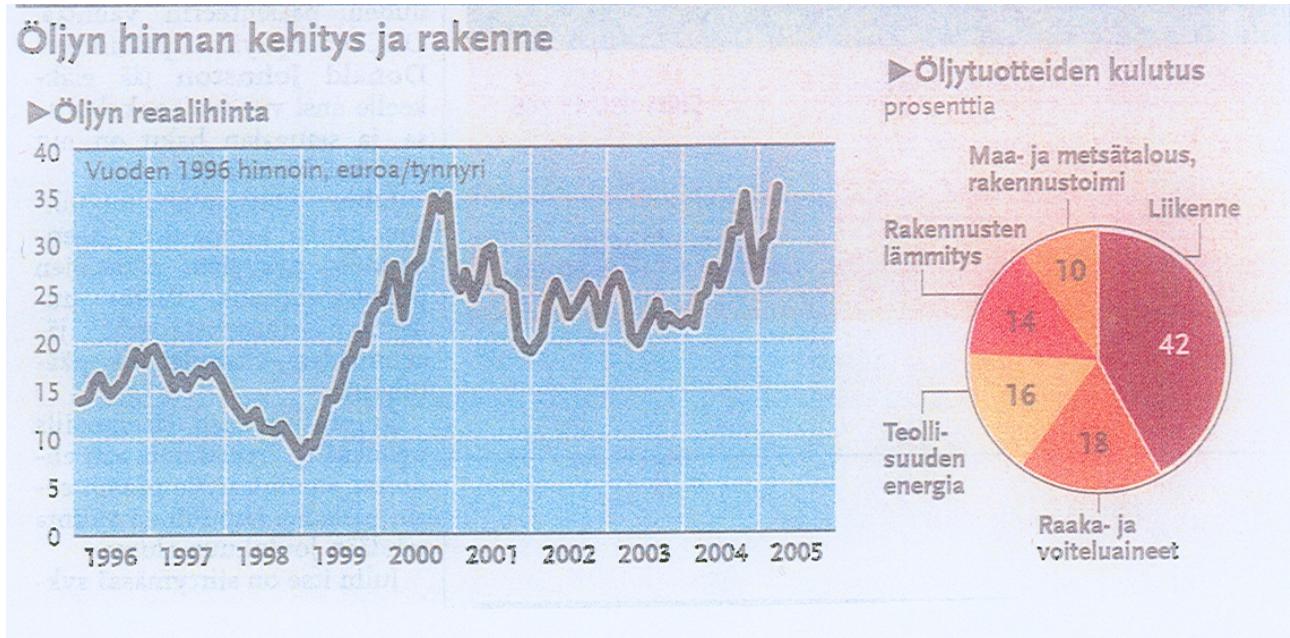
1. Mitä mahdollisuuksia kuntalaisella on vaikuttaa kotikuntansa palveluihin? Tarkastele asiaa esimerkkien valossa.
2. Erään ennusteen mukaan ikäryhmien koko Suomessa kehittyy vuosina 2003–2030 alla olevan kuvion mukaisesti. Minkälaisia yhteiskunnallisia ja taloudellisia seurauksia ennustetulla kehityksellä on, ja miten niihin voidaan varautua?

Lähde: STV / Mirja Talib, Jan Löfström ja Matti Meri, *Kulttuurit ja koulu* (2004)

3. Mitä näkökohtia suomalaisen yrityksen tulisi ottaa huomioon suunnitellessaan investointeja
 - a) kotimaahan (2 p.),
 - b) muualle Euroopan unioniin (2 p.),
 - c) Euroopan unionin ulkopuolelle (2 p.)?

4. Alla olevat diagrammit kuvaavat öljyn hintakehitystä 1996–2005 (vuoden 1996 hinnoin, euroa/tynnyri) sekä öljytuotteiden kulutuksen jakautumista eri käyttökohteisiin.
- Miten öljyn maailmanmarkkinahinta on kehittynyt 1996–2005? (2 p.)
 - Millä eri tavoin öljyn hinnan vaihtelut vaikuttavat Suomen taloudessa? (4 p.)

Lähde: *Helsingin Sanomat* 14.4.2005

5. Niemisten perheessä suunniteltiin itsenäisyyspäivänä vietettäviä tyttären lakkiaisia. Päätettiin uusia olohuoneen ikkunanpuitteet ja ostaa ruokailutilaan uusi kalusto. Ikkunoiden uusiminen valmistui määräpäivään mennessä, mutta kylmä viima puhalteli huonosti istutetuista ikkunoista. Ruokailutilan kalusteet sen sijaan eivät useista tiedusteluista huolimatta tulleet ajoissa. Kun vanhat huonekalut oli jo ehditty viedä pois, oltiin pulassa. Ankeista oloista huolimatta Niemisillä juhlittiin. Uusi ylioppilas sai lahjaksi hienon monitoimikännykän, jonka akku kuitenkin heti ensimmäisissä kokeiluissa räjähti. Tytön uusi puku ja kengät turmeltuivat, ja käsiin tuli lieviä vammoja. Millä oikeudellisilla perusteilla Niemisen perhe voi vaatia korvauksia kärsimistään koettelemuksista?
6. Mitä tarkoitetaan avio-oikeudella, milloin ja miten se toteutuu käytännössä, ja mitä yhteiskunnallisia päämääriä avio-oikeutta koskevilla säännöksillä on?
7. Minkälaisin keinoin Euroopan unionissa pyritään suojaamaan jäsenmaiden turvallisuutta ulkoisia uhkatekijöitä vastaan?

Tehtävät 8A ja 8B ovat keskenään vaihtoehtoisia. Tehtävä 8A on laadittu vanhojen, vuoden 1994 lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, tehtävä 8B uusien, vuonna 2005 käyttöön otettujen lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Kumpaan tahansa tehtävään saa vastata.

8A. Millä perustein voidaan väittää, että hyvinvointivaltion palvelu- ja tukijärjestelmien kehittäminen Suomessa 1900-luvun jälkipuoliskolla paransi etenkin naisten asemaa?

TAI

8B. Mitä jäsenyys Euroopan raha- ja talousliitossa (EMU) edellyttää jäsenvaltiolta, ja mitä tavoitteita liiton perustamisella on ollut?

+9. Oheinen taulukko kertoo puolueiden ääniosuudet prosentteina vaalipiirin kokonaisäänistä eräissä vaalipiireissä sekä koko maassa vuoden 2003 eduskuntavaaleissa (pienimpien puolueiden osuus on jätetty pois taulukosta).

a) Miten vasemmistopuolueiden (SDP ja Vasemmistoliitto) yhteenlaskettu kannatus vaihteli vaalipiireittäin? (2 p.)

b) Valitse kaksi vaalipiiriä ja vertaa vaalitulosten pohjalta niiden poliittisen suuntautumisen eroja ja yhtäläisyyksiä. (4 p.)

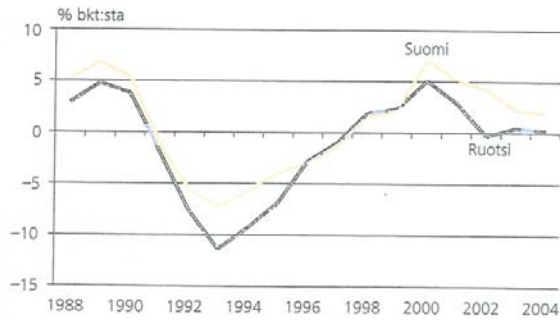
c) Pohdi taulukon sisältämien tietojen perusteella puolueiden kannatuksen alueellisten erojen syitä. (3 p.)

	Keskusta	SDP	Kokoomus	Vasemmisto- liitto	Vihreät	Kristillis- demo- kraatit	Ruotsalainen kansanpuolue
Helsinki	8,1	24,3	24,0	7,1	18,4	3,4	7,0
Uusimaa	13,5	25,6	23,4	9,1	10,5	3,6	10,3
Pirkanmaa	16,6	25,6	22,8	12,5	9,7	6,1	–
Vaasa	33,9	15,8	11,5	4,4	2,4	7,8	18,6
P.-Savo	38,2	20,8	11,9	12,0	5,7	9,4	–
P.-Karjala	37,6	34,9	9,7	4,9	6,6	4,3	–
Lappi	44,8	14,5	10,2	25,6	2,1	0,8	0,2
Koko maa	24,7	24,5	18,6	9,9	8,0	5,3	4,6

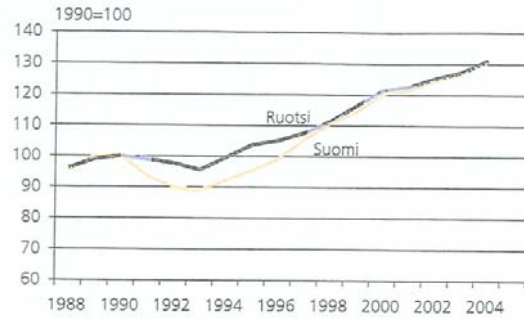
Lähde: Tilastokeskus

- +10. Oheiset diagrammit kuvaavat bruttokansantuotteen volyyymiä (määrää), julkisen talouden rahoitustasapainoa sekä työttömyysastetta Suomessa ja Ruotsissa 1988–2004.

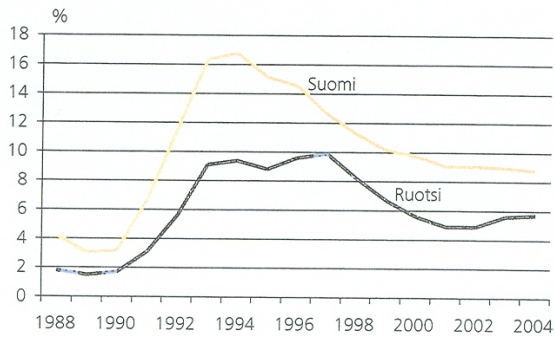
Julkisen talouden rahoitustasapaino 1988–2004

Bruttokansantuotteen volyyymi 1988–2004

Työttömyysaste 1988–2004

Lähde: OECD Economic Outlook / Jaakko Kiander, *Suomen ja Ruotsin talouset kuin identtiset kaksoset*, Economic Trends 4/2004

- Miten bruttokansantuote, julkisen talouden rahoitustasapaino ja työttömyys kehittyivät Suomessa 1988–2004? (2 p.)
- Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä Suomen ja Ruotsin talouskehityksessä on ollut kuvioiden mukaan? (3 p.)
- Miten julkinen talous ja työttömyyden muutokset riippuvat toisistaan? (4 p.)